

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Adversvs Omnia Catabaptistarvm Prava Dogmata Heinrychi Bullingeri lib. IIII

Bullinger, Heinrich

Tigvri, 1535

VD16 B 9759

De eorum amarulentia & maledicentia

urn:nbn:de:hbz:466:1-35433

Et conturbantia humana diruant, sic enim poterit la-
 tronum parua manus eorum bona qui in cōmune fer-
 re nolunt, ui ut publica faciant cōpellere. Vnde quan-
 to magis negāt gladium inter Christianos ferri posse,
 tanto magis conseruari debet, uel ob istos ipsos qui tot
 insidijs publicā pacem tentant. SIMON. Chri-
 stus docet ut à se ipso discamus, ipse enim mitis est &
 humilis corde, is nō reuerberat nec reserit. Deinde mu-
 lieri in adulterio deprehēse, non dixit ut lapidaretur,
 iuxta legem, qui tamē dixerat: Quemadmodū manda-
 uit mihi pater sic loquor & facio: sed ex misericordia
 eam dimittit, & admonet ne ultra peccet. Istud ergo
 nobis in excōmunicatione seruandum. IOIADA.

Si hęc certa fide & syncera loquimini, pergite ipsi,
 etiā si nemo uos sequatur, mites esse et humiles. Quum
 uero nihil sit cata baptistis amarius atq; præfractius, pa-
 lam fit mititatem non aliter doceri ab eis quā temper-
 rantiam audiuimus aliquando ab auidissimo heluone
 doctam esse. Is quum quid edulij inferretur cuius ipse
 esset cupientissimus, conuiuas monebat, ne raptim aut
 immodice haurirent, sed ciuilitate contrectarent, diu
 commanducarent, ac uoluptatem longa comminutio-
 ne caperent, quo sibi liceret uberius ingurgitare. Sic
 quum istis nihil sit truculentius, (Quę enim etas ta-
 lem maledicentiam unquam uidit?) alios ad Christum
 relegant, ut mansuetudinem discant, ipsi longissime ab

eius exemplo recedentes. Porro de adultera quod adducitur, satis delicatum est, quo facilius deprehendas, spiritus istos etiamnum adulteris esse propitios. Hic uero consyderare oportuit Christum pro diuersitate occasionum alia atq; alia ædidisse exempla. Quoties legistis crudelissima? isthic ergo diuinam iustitiam uindictamq;: quoties mitissima? isthic misericordiam agnoscite. Cuius aduentus ille prior nihil acerbum habuit, apud eundem quoq; esse summam iustitiam consyderate. Cum autem isto priore aduentu non uenisset ad iudicandum aut damnandum, sed ad saluandū, iam decorum huius missionis seruauit. Nisi mihi ostendas, quod sibi in isto aduentu aliquando iudicis auctoritatem sumpserit, nunquam isto exemplo probabis Christiano uiro non licere ut magistratu fungatur. Sed illud non potes: quum enim regem facere eum uolebant fugit: quum de hæreditate diuidenda appellaretur, renuit. Veruntamen quum ad dexteram patris perfuncta legatione consedisset, uide an non crudeles homicidas male perdiderit, & uineam suam alijs agricolis locauerit? Non est mirum quod nobis tot sectæ quotidie nascuntur, sed mirum est non multo plures nasci, posteaquam tam prudentes scripturarum interpretes habemus, qui nondum discriminant inter Christi omnipotentiam, prouidentiam, atq; diuinitatem, qua omnia perpetuo gubernat, et inter eam legationem qua pro nobis

nobis hic functus est. Quum enim hoc uidet quod pro
statu functionis huius fecit, iam et in leges eius impin-
gunt, & falso sic colligunt: Hic non est iudicis officio
functus, ergo nemo Christianorum iudex esse potest.
Quid hoc aliud est quam diuinum & humanum ius
confundere? SIMON. An non tu te tuis uerbis ca-
pis? & contra teipsum pronuncias? Dixisti enim Chri-
stum à se iudicium reiecisse inter fratres, Christi uita
exemplo nobis est, ergo & nobis gladius si offertur
reijciendus. IOIADA. Satis patet ex superio-
ribus cur hanc causam à se reiecerit Christus. Non e-
nim in hoc tum uenerat, ut regnum sibi in hoc mundo
compararet, sed ut qui dominus omnium erat sese om-
nibus subijceret. Nam tametsi dominus erat omnium,
attamen in dispensatione humanitatis nunquam se ges-
sit pro rege. Interim tamen oblata occasione, differit
de reddendo ius suum cuique, id quod fermè nunquam
omittit, si qua præbetur ansa de rebus necessarijs disse-
rendi semper à crassioribus ad spiritualia. At hic hu-
ius nihil faciēs, palam docet, aliquem esse iudicem, ad
quem isti causam suam possent referre, se nō esse eum,
ergo se non pronunciatum, ut hic iudicis officium
potius uideamus confirmari quam aboleri. SI-
MON. Sed inter infideles. IOIADA. Imò
inter pios etiam. Nam Paulus 13. ad Rom. Christianis
de magistratu præscribit, & 12. capite cum corpus

Christi ecclesiam conglutinat, inter uarias dotes & mēbra numerat $\pi\rho\omicron\iota\varsigma\acute{\alpha}\mu\epsilon\nu\omicron\nu\ \xi\iota\ \omega\omicron\upsilon\delta\ \eta$, hoc est, eum qui præest, hoc studium præstandi scilicet alijs fideliter, dei dono habere censens, unde & gratis etiam toti corpori debeat impendere, quod priuato u= sui non dedit deus sed publico. An uero Petrus iussit im= pio magistratui parere, non iussurus aut uetiturus si pius fuerit? An fortasse hoc, quod Christianus magi= stratus debeat potius impio cedere quàm ipse subire? Qua insania quæ maior excogitari potest? Quum e= nim magistratu tanquam capite respublicæ regantur & gubernentur, nõne furor est, malle impium esse magistratum quàm piuum? malle piorum ceruicibus imminere impium tyrānum, quàm piuum uirum in do= minico grege patrem agere? Quid enim impius aliud agit quàm ut omnia uel lucri uel gloriæ causa faciat? Quid contra pius aliud, q̄ ut ex amore timoreq; dei & proximi nihil designet, quod illū offendere, istum uero turbare queat? Accumulabit impius opes per fas & nefas, erumpet ad gloriam per media suorum cada uera. Communicabit pius omnia ijs quibus præest, ac populi salutem & pacem gloriæ anteponet. SI= MON. Sed mox ut in sedem pestilentie uenit pius in impium degenerat. IOIADA. Quir isthuc querimini? quum iam id fiat, quod maxime cupitis, nempe ut impius regnet aut præficiatur. Sedes non est pestilens

pestilens, sed adfectus pestilentem reddunt. Magistratus ordinatio dei est, quo si quis abutatur, is pestilens est, non magistratus. Nec omnes degenerant, quod tu dicis. Sed esto degeneret & fiat impius qui pius erat, moueto impium, & pium surroga. SIMON.

Rex est, tyrannus est, suffragijs in ordinem non potest cogi. IOIADA. Fer igitur quod mutari non potest, & patere omnem tyrannidem, quæ fidei nihil officit. Non enim frustra fit, ut sub impio magistratu degas. Aut enim punit deus admissa tua, aut patientiã explorat: quod si fidem extorquere conabitur, parẽ deo plus quàm ipsi. De quare fusius supra diximus. SIMON. Magistratus officium est secundum carnem, Christianus autem est secundum spiritum. Domus illorum atq; habitatio corporalis est in hoc mundo: Christianorũ autem in cœlo. Arma illorum sunt carnalia, & contra carnem: Christianorum spiritualia, & contra munitiones diaboli. Mundani magistratus armantur ferro: Christiani uero armis dei induti sunt, ueritate, iustitia, pace, salute, ac uerbo dei. In summa quemadmodum caput nostrum erga nos animatum est, sic per omnia debent membra corporis per eum animata esse, ne dissidium in corpore sit ullum quo perdi possit. Omne enim regnum contra se diuisum desolabitur &c. IOIADA. Quid isthuc? Magistratus officium est secundum carnem.

Dicere saltem potuisses: Potestas illorum uersatur circa carnalia aut externa. Heccine ergo secundum carnem sunt, quæ Exodi 18. scribuntur? Provide tibi ex omni plebe uiros sapientes & timentes deum &c. Oportet ergo iudicem supra omnes recte esse animatum et constantē, ut in gratiā nihil, nihil ex odio pronunciet, nihil metu, per uolentiā nihil. Id autem quis melius præstabit, quàm qui est pijsimus? Quod autem in eos animaduertit, qui secundum carnis impetū faciunt quidquid libet, iam isto non est minus spiritualis, quàm qui sibīipsis maxime uidentur. Vsu uenit ut pater in filium animaduertere cogatur, quod Saulo, Bruto, Manlio, alijsq; cōtigit, qua igitur re putabimus iudicem in hoc articulo maxime opus habere? Constantia nimirum. At caro eam non suppeditat, sed aut gloriæ cupiditas atq; contentio, & iam non est constantia, sed peruicacia, aut iustitiæ amor qui à solo dei spiritu esse potest. Magis ergo spiritualis est huiusmodi iudex, quàm omnes molliculi isti, nescio quam muliebrem mansuetudinem prædicātes, præsertim quum tantum sit inter mortales malorum. Plus quoq; prodest huiusmodi iudex ad gloriā dei, pacemq; publicam ampliandam, quàm tota catabaptistarum hæresis, etiamsi in mille myriades excresceret. Iudicem ergo uel magistratum cum primis oportet esse Christianum ac diuinum hominem. Vnde & deus ipse dignatur eos

tur eos suo nomine elohim adpellare, quod deo quam
simillimos esse oporteat, iustitiæ, æquitatis, constanti-
æq; antistites.

Sed hoc bellum est quod dicitis: Domus iudicium
corporalis est in hoc mundo, Christianorum in cælo.
Quasi ista nobis de cælo detonetis. Vbi quæso estis
quum ista dicitis? In mundo arbitror. Ergo et uos estis
in hoc mundo. Si ergo Christianus non potest esse ma-
gistratus ideo quod habitatio eius est in hoc mundo,
iam uos Christiani esse non potestis, nam & uos ipsi
estis in mundo. Quomodo uero Christianorum ha-
bitatio in cælis est? Dum hic degunt cõtemplatione,
dam hinc migrant possessione ac fruitione nimirum.
Iudex ergo quum nunquam non uersetur in dei con-
templatione, quum omni momento & de populi sa-
lute, & de iure cuiq; reddendo cogitet, crebrius in
cælo uersatur contemplatione, quam omnes catabap-
tistæ, qui si deum timerent & præ oculis haberent,
nunquam tam stulta & audacia consilia inirent. A-
scendetq; tandem dei timēs iudex post hanc uitam ad
eum cuius nomen ac uices hic gessit, quum seductores
isti omnes in profundum erūt mersi in suo cacobapti-
simo. Hic interim ò iudices atq; magistratus, officij ue-
stri estote memores, aliunde enim horror uestri nõ na-
scitur, q̄ quod adeo rari sunt inter uos, qui ius suum
cuiq; reddant, præsertim hac tempestate, qua ui &

crudelitate omnia redundant. Ad hunc modum respondemus ad ista magnifica: Ciuitas illorū in hoc mundo est, Christianorum in caelo. Nam & catabaptista nullam adhuc habent ciuitatem, nullam ecclesiam in qua uersari atq; uigilare possint, quemadmodum episcopum atq; pastorem decet, sed luporum instar qui in syluis insidiantur, rapiunt ac fugiunt, incendunt ac deserunt. Arma illorum carnalia sunt (inquiunt) & contra carnem, Christianorum spiritualia contra munitiones diaboli. Catabaptistis cum carne nullum est omnino bellum, quum ei per omnia obsequantur. Mundani ergo magistratus (inquiunt) armantur ferro, catabaptista hypocrisi & maledictia, mendacijs, iniuria, disidijs, perfidia, pernicie, & uerbo diaboli.

Debemus per omnia Christo adsimilari: quis hoc negat? Sed nū quid obstat quo pius iudex minus possit per dei bonitatem & gratiam Christo similis fieri, quā catabaptista? imō, ut diximus, magis potest, quāto illi similior fit in alto existendo, & humilia cogitando, quā catabaptista pro sua proteruia summa praesumendo.

Neq; diuiditur regnum Christi cum Christianus magistratū gerit, sed instauratur atq; iungitur. Quod uel uno exemplo & toties in sacris literis iterato, ubi seruatorum cohortes leguntur dominorum fidem ample

plexa

plexæ, & hac nostra tempestate à tam multis urbibus edito, patet. Quæ ut primum euangelij gustum ceperunt, populo sibi à deo credito, non aliter quàm fidelis Iehosaphat legem olim cum sacerdotibus atq; leuitis cohortibus aliquot munitam per omne regnum suum exponi iubebat, eius copiam fecerunt. Publicis mandatis & Euangelio & ministris eius ostium adperientes. Lupis autem & pseudoapostolis, siue de pontificis aula, siue catabaptistarum cubilibus & antris prodijissent, uiam præcludentes. Quo factò (deo gloria) mirabile incrementum euangelij protinus est uisum. Sed catabaptistæ inter Christianos hæc peruersa dogmata, de non gerendo magistratu, & non præstando iureiurãdo musitant, ut si fieri possit, errores suos impune ac intrepide disseminare liceat.

Seruis ubiq; præcipiunt apostoli, ut dominis suis pareant, 1. Pet. 2. 1. Cor. 7. Ephes. 6. Col. 3. 1. Timoth. 6. Et contra simul præcipit dominis, ut æquanimius imperent ac humanius tractent seruos suos. An uero istud ad impios dominos detorqueri potest? quasi uero impij fuissent apostolorum tabellas uel aspectu tantum dignati, uedum ut audirent aut obtemperarent. Scribunt igitur fidelibus dominis, id quod manifeste patet, 1. Timoth. 6. Qui uero serui (inquit Paulus) fideles habent dominos, ne contemnant, propterea quod fratres sunt ac dilecti. Quod si Christianus esse potuit,

qui seruos habebat, multo magis Christianus magistratum gerere potest citra pietatis ac uerbi dei iacturā. Durius enim est dominum esse quàm magistratum, et crudelitati propinquius est seruos habere quàm ciues propter publicam tranquillitatem morigeros.

Scribit Timotheo Paulus 1. Timoth. 2. Hortor igitur omnium primum, ut preces fiant, orationes, interpellationes, obsecrationes pro omnibus hominibus, pro regibus, et omnibus qui in eminentia constituti sunt, ut quietam & tranquillam uitam peragamus in omni pietate & morum grauitate & c. Hic primum consydera, utrum quietior & pacatior uita sub impio magistratu transigi possit, an sub pio. Quod si pro pacato statu orare licet, licet & nimirū orare ut deus pium magistratum cōcedat, quo commodius pax & concordia concilientur. Eum ergo magistratum quum deum dare non dedebeat, quid dedebeat pium gerere quod dominus ultro offert? Loquor autem perpetuo de magistratu, quem nos laicum uocamus, non de tyrannide quā sibi Romani pontifices arrogarunt.

Deinde & hoc consydera, quod si precari licet, ut uitam peragamus in omni pietate & honestate, nimirum licebit orare quoq; ut tales magistratus inaugurentur, sub quibus pietas & morum honestas ac grauitas quàm uberrime prouenire possint. Id autem foelicius assequemur sub pio quā sub impio magistratu.

tu. In summa, nihil unquā poterimus adferre, quo probemus probo homini nō licere magistratum gerere, q̄ diu sic uiuimus, ut quidam sint ab iniuria deterrendi.

SIMON. Ergo nostra culpa fit, ut magistratum habere cogamur, quum non uiuimus ad præscriptum Christi. Si sic uiueremus, magistratu penitus nullo haberemus opus. IOIADA. Hoc nemo inficiatur. Sic ergo sentite, sic in angulis docete in quibus conspiratis, Christianos homines tam innocentem uitam agere debere, ut nullo opus sit magistratu. Nunc uero quum uideatis omnium hominum uitam talem esse, ut rigidissimo magistratu opus habeat, simulq; iterum atq; iterum obstrepatis Christianos nullum magistratum habere debere, an putatis obscurum esse quo spectetis? nempe ad rerum omnium confusionem. Miscere omnia pergitis, ut aliqua parte ad gloriam erumpatis. Quin omnes hoc agamus, ut uitā innocentissimam ducamus, & nihil nos premet magistratus. Quem enim gladio feriet, quum simus omnes innocentissimi. Verum heus uos uidete ne innocentia tantam potius simuletis fore posse, quam uere speretis, ad hūc usum, ut non minus pij existimemini ex hoc uestro acumine, quam Plato in reipub. ordinatione sapiens uideri uoluit. Quamdiu eodem morbo laboramus quo isti sub lege laborabāt, eodem etiā remedio egemus. Durissimis Iudæorū ceruicibus non ante fuit impius magistra

tus impositus quàm cum ad ultimam impietatem pro-
 laberentur, à quo ut primum ab impietate recessissent
 liberabantur, iamq; ex sua gente & religione magi-
 stratum inaugurarant. Ergo & Christiani debent, mi-
 sericordiam dei agnoscendo, magistratum Christianum
 sibi designare, sub quo tràquilli quietiq; uiuant:
 sunt enim inter eos haud pauciores, qui ad iniurian-
 dum prorumpunt, quàm olim fuerint inter Iudeos,
 quos poënis coërceri necesse est. Ac dum impium ma-
 gistratum ferre coguntur, crimen debent agnoscere,
 quod is sibi non nisi propter impietatem sit impositus.
 Pius igitur licet pium magistratum eligere, neq; non li-
 cet pio oblatum gerere inter pios. SIMON. An
 tyrāni non sunt qui eos occidunt qui soli deo hærent,
 & uitam innocentem meditantur? & qui usq; ad ulti-
 ma suspiria deum inuocant? IOIADA. Omnia
 uerba uestra sic adornata & instructa sunt, ut nemo
 facile intelligat quid uelitis. Ambiguus enim uti con-
 sueuistis, et quæ in utramq; partem rapi possunt. SI-
 MON. An ergo obscurum est quod dico? catabap-
 tiste merguntur aquis homines pij & innocentes.

IOIADA. Iam aperte loqueris, sed non uere,
 aut proba mersos esse aliquos, in ijs locis ubi Euange-
 lium uere prædicatur, quod in deum & Christum fi-
 liū dei crediderint, quod huic soli hæserint, quod iuste
 & innocenter uixerint? Quid cessas? SIMON.
 Nescio.

Nescio. IOIADA. Quur ergo hanc notam in-
 uris magistratibus pijs? Deinde saepe fit ut latrones et
 fures qui commeritam luunt mortem, per gratiam dei
 illustrati & conuersi, in itinere ad supplicium, deum
 inuocent, pro alijs orent, omnibus ex animo remittat.
 Nec protinus sequitur, illos iniuste punitos aut eorum
 causam iustam esse, aut iniustam sententiam in eos la-
 tam à iudice. Contra reperies quosdam qui adeo sunt
 prefracti, ut in mortem usq; innocentes uideri uelint
 quiritantes de iniuria & ui eis illata, quum tamen o-
 mnibus constet eos hoc scelus designasse. An er-
 go istos simulatio defendet à pœna? aut iudicem ini-
 quum arguet qui in eos animaduertit? Sic catabapti-
 ste non ob hoc plectuntur quod pijs sunt, nec eorum
 innocentiam arguit hypocrisis, & frequens iteratio
 nominis diuini, & quod saltantes in mortem eunt. Si
 de morte innocentum uis exempla dare, Stephanum
 adduc & Ioannem Baptistam, & ex ueteri Naboth
 iniuste ab impio rege Achab interfectum. Causa facit
 martyrem, non crux. SIMON. Quid causæ
 igitur est quod catabaptistas interficiunt? IOIA-
 DA. Quod magistratibus sunt dicto inobedientes,
 quod sacramento rogati iusiurandum negant, quod
 prestitum non seruant, quod dissidia & tumultus in
 populo excitant. SIMON. An uero magistra-
 tus est, ut capitis periculo rebaptismum uetet ac pro-